

dr inż. Sebastian Wall*

CPR po roku stosowania (cz. 1)

Rok od wejścia w życie rozporządzenia UE nr 305/2011 (CPR) [1] jest dobrą okazją do przeprowadzenia ogólnej analizy zmian i problemów, jakie w wyniku jego wdrożenia dotknęły europejskie budownictwo, a przede wszystkim producentów wyrobów budowlanych. Podstawą analizy były nie tylko doświadczenia zdobyte przez ekspertów Instytutu Techniki Budowlanej (ITB) podczas prac na forach agend i organizacji Unii Europejskiej, ale też rezultaty dyskusji z przedstawicielami przemysłu prowadzonych m.in. podczas otwartych seminariów szkoleniowych prowadzonych regularnie przez ITB. W pierwszej części artykułu omówiono podstawowe zagadnienia związane z obowiązkiem deklarowania właściwości użytkowych oraz z formatem deklaracji.

Obowiązek sporządzenia deklaracji właściwości użytkowych i oznakowania CE

Dla producentów wprowadzających do obrotu wyroby budowlane wchodzące w obszar tzw. systemu europejskiego (tzn. wyroby objęte zakresem przedmiotowym norm zharmonizowanych -HEN lub zgodne z wydaną dla nich Europejską Oceną Techniczną -ETA) data 1 lipca 2013 r. oznaczała obowiązek sporządzenia i dostarczenia wraz z wyrobem (ewentualnie partią wyrobów przeznaczonych dla jednego odbiorcy) kopii deklaracji właściwości użytkowych i naniesienie na wyrób oznakowania CE. Obowiązek ten związany jest także z koniecznością przeprowadzenia procesu oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych i sporządzenia dokumentacji technicznej (przechowywanej przez 10 lat od momentu wprowadzenia wyrobu do obrotu). Zgodnie z CPR wyrobom mają też towarzyszyć instrukcje obsługi i informacje na temat bezpieczeństwa oraz informacje wynikające z art. 31 lub 33 rozporządzenia nr 1907/2006 (REACH) [2].

W związku z nowymi obowiązkami nałożonymi na producenta i zapisami przejściowymi art. 66 CPR mówiącymi, że wyroby budowlane wprowadzone do obrotu zgodnie z dyrektywą 89/106/EWG przed 1 lipca 2013 r., są uznawane za zgodne z rozporządzeniem nr 305/2011, a ich producent może wystawić deklarację właściwości użytkowych na podstawie posiadanej dokumentacji (m.in. wyniki badań), pojawiła się potrzeba udzielenia dodatkowych wyjaśnień (przez Komisję Europejską i krajowe władze odpowiedzialne za budownictwo) dotyczących wyrobów wprowadzonych na rynek przed datą wejścia w życie CPR i udostępnianych (sprzedawanych) po tej dacie. Należy w tym miejscu podkreślić, że termin „wprowadzenie do obrotu” odnosi się do jednorazowej czynności, jaką jest udostępnienie po raz pierwszy (najczęściej sprzedaż) wyrobu na rynku UE. Każde kolejne przekazanie wyrobu fizycznego należącego do danego typu wyrobu (definiowanego przez zestaw deklarowanych właściwości użytkowych wyrobu wyprodukowanego z zastosowaniem określonych surowców w ramach konkretnego procesu produkcyjnego) jest traktowane jako udostępnienie. Zdaniem Komisji Europejskiej, wyrażonym przez odpo-

* Instytut Techniki Budowlanej; Zespół ds. Harmonizacji Technicznej w Budownictwie

wiedni wpis w internetowej bazie FAQ [3], wyroby takie mogły być dalej udostępniane na rynku UE jedynie po sporządzeniu deklaracji właściwości użytkowych (np. na podstawie deklaracji zgodności lub certyfikatu zgodności) i oznakowaniu CE zgodnie z wymaganiami rozporządzenia nr 305/2011. Obowiązek ten nie dotyczył jedynie tych wyrobów, które 1 lipca 2013 r. znajdowały się już u dystrybutorów (polskie władze odpowiedzialne za budownictwo rozszerzyły zakres tego wyłączenia na wyroby znajdujące się we wspomnianym momencie w magazynach wyrobów gotowych u producentów).

Rozporządzenie nr 305/2011 wprowadziło definicję producenta wyrobu budowlanego, czyli osoby fizycznej lub prawnej, która produkuje lub zleca zaprojektowanie oraz wyprodukowanie wyrobu budowlanego i wprowadza go do obrotu pod własną nazwą lub znakiem firmowym. Definicja ta nabiera szczególnego znaczenia w odniesieniu do podmiotów gospodarczych niebędących fizycznymi wytwórcami wyrobów, a jedynie nanoszących na wyroby swoje nazwy i znaki handlowe w celu dalszej dystrybucji (np. sieci handlowe marketów budowlanych). Zgodnie z CPR podmioty te stają się producentami i muszą w związku z tym spełniać wszystkie wymagania zapisane w art. 11 rozporządzenia (m.in. sporządzić dokumentację techniczną opisującą istotne elementy związane z systemem oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych).

Obowiązek znakowania CE wyrobów objętych normami zharmonizowanymi dotknął, po wejściu w życie CPR, także producentów, którzy wcześniej często znakowali takie wyroby znakiem budowlanym B upoważniającym do wprowadzenia wyrobu do obrotu na terenie Polski. Należy podkreślić, że wymaganie wynikające z art. 8 ust. 3 CPR musiało być stosowane bezpośrednio, co wynika z nadrzędności rozporządzenia UE nad prawem krajowym. Zmiana ustawy o wyrobach budowlanych obowiązująca od 23 sierpnia 2013 r. [4] de facto korygowała jedynie niespójność prawa polskiego z europejskim. Należy w tym miejscu wspomnieć, że **po 1 lipca 2013 r. nadal można spotkać na rynku wyroby noszące zarówno znak CE, jak i B**. Biorąc pod uwagę zapisy CPR i aktualnej ustawy o wyrobach budowlanych [5], znak budowlany może się w tym przypadku odnosić do zestawów właściwości użytkowych zasadniczych charakterystyk (czyli typów wyrobu) i zamierzonego zastosowania ujętych w krajowym dokumencie odniesienia, jakim jest aprobata techniczna lub Polska Norma wyrobu i nieujętych w normie zharmonizowanej lub Europejskiej Ocenie Technicznej. Znak CE i znak budowlany B (oraz informacje im towarzyszące) muszą być w takiej sytuacji czytelnie odseparowane – w sposób uniemożliwiający pomyłkę.

Kolejnym elementem ważnym dla europejskich producentów wyrobów budowlanych jest **stosowanie odstępstw od obowiązku sporządzania deklaracji właściwości użytkowych**. Trzeba w tym miejscu nadmienić, że stosowanie derogacji zapisanych w art. 5 CPR uzależnione jest przede wszystkim od braku unijnych lub krajowych przepisów wymagających deklarowania właściwości użytkowych (w miejscu przewidywanego zastosowania wyrobu). Wątpliwości

krajowych producentów związane z wykorzystaniem art. 10 ust. 1 ustawy o wyrobach budowlanych [5] mogą odnosić się szczególnie do zapisu art. 5 pkt a) CPR mówiącego o stosowaniu odstępstwa w przypadku wyrobów produkowanych jednostkowo lub na zamówienie w nieseryjnym procesie produkcyjnym oraz wbudowywanych w jednym określonym obiekcie budowlanym. Zdaniem prawników Komisji Europejskiej (dokument roboczy Stałego Komitetu Budownictwa CPR 07/07/1) stosowanie derogacji jest jasno uzasadnione, gdy produkcja jednostkowa obejmuje jedną sztukę wyrobu, niemniej jednak spełnienie kryterium powinno być analizowane indywidualnie dla każdego przypadku (typu wyrobu). Kryterium produkcji nieseryjnej może być, zdaniem KE, stosowane tylko w przypadku wyrobów różniących się większą liczbą zasadniczych charakterystyk, np. różnica wymiarów wyrobu nie uzasadnia zastosowania derogacji. Nieseryjny proces produkcyjny wyklucza też zastosowanie przy wytwarzaniu wyrobu standardowych projektów i linii montażowych, niezależnie od wielkości przedsiębiorstwa i zakładu produkcyjnego.

W celu usprawnienia funkcjonowania rynku budowlanego istotne było także umożliwienie przekazywania deklaracji właściwości użytkowych w formie elektronicznej (wg CPR dokument w formie papierowej dostarczany jest odbiorcy na wyraźne życzenie). **Przekazanie deklaracji przez jej umieszczenie na stronie internetowej producenta stało się możliwe dopiero po wejściu w życie delegowanego rozporządzenia Komisji nr 157/2014 opublikowanego 21 lutego 2014 r. [6].**

Format deklaracji właściwości użytkowych

Do czasu wejścia w życie rozporządzenia delegowanego UE nr 574/2014, zmieniającego załącznik III do CPR ustanawiający format deklaracji właściwości użytkowych [7] producenci wyrobów budowlanych objętych systemem europejskim byli zobowiązani do stosowania formatu deklaracji określonego w oryginalnym załączniku III do rozporządzenia nr 305/2011. Załącznik ten zawierał kilka zasadniczych usterek. Podstawowym problemem dla producentów był zapis nakazujący podawanie w pkt 2 deklaracji numeru typu, partii lub innego elementu pozwalającego na identyfikację wyrobu. Takie wymaganie było nie tylko nieuzasadnione w świetle zapisów art. 6 CPR *Zawartość deklaracji właściwości użytkowych*, ale również przy literalnym stosowaniu powodowałoby konieczność opracowywania odrębnej deklaracji dla każdego wyrobu lub partii, co jest sprzeczne z założeniami CPR wiążącymi wspomniany dokument z danym typem wyrobu.

Kolejny mankament „starego” formatu deklaracji dotyczy braku możliwości wskazania w pkt 8 jednostki notyfikowanej odpowiedzialnej za prowadzenie czynności w ramach systemu oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych wyrobów objętych Europejską Oceną Techniczną. Zadania te zostały w formularzu przypisane do Jednostki Oceny Technicznej, której rola w systemie CPR jest przecież zupełnie inna. Pozostałe zastrzeżenia przedstawicieli przemysłu oraz administracji państw członkowskich UE dotyczyły głównie braku elastyczności formatu niepozwalającego na uwzględnienie specyfiki niektórych typów wyrobów budowlanych.

Rozporządzenie delegowane UE nr 574/2014 ukazało się w Dzienniku Urzędowym UE 28 maja 2014 r. Zgodnie z praktycznymi informacjami załączonymi do wzoru deklaracji właściwości użytkowych, producenci mogą obecnie stosować inny układ punktów w tym dokumencie oraz łączyć je, bądź pomijać (rysunek). Zgodnie z instrukcją możliwe jest też sporządzanie deklaracji obejmującej różne typy wyrobu pod warunkiem, że w dokumencie znajdują się odrębne dane dotyczące numeru deklaracji i typu wyrobu oraz związane z typami wyrobu zestawy właściwości użytkowych. Zmiana ta jest szczególnie istotna w przypadku producentów wprowadzających

ZAŁĄCZNIK III	
DEKLARACJA WŁAŚCIWOŚCI UŻYTKOWYCH	
Nr	
1. Niepowtarzalny kod identyfikacyjny typu wyrobu:	
2. Zamierzone zastosowanie lub zastosowania:	
3. Producent:	
4. Upoważniony przedstawiciel:	
5. System(-y) oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych:	
6a. Norma zharmonizowana:	
Jednostka lub jednostki notyfikowane:	
6b. Europejski dokument oceny:	
Europejska ocena techniczna:	
Jednostka ds. oceny technicznej:	
Jednostka lub jednostki notyfikowane:	
7. Deklarowane właściwości użytkowe:	
8. Odpowiednia dokumentacja techniczna lub specjalna dokumentacja techniczna:	
Właściwości użytkowe określonego powyżej wyrobu są zgodne z zestawem deklarowanych właściwości użytkowych. Niniejsza deklaracja właściwości użytkowych wydana zostaje zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 305/2011 na wyłączną odpowiedzialność producenta określonego powyżej.	
W imieniu producenta podpisał(-a):	
[imię i nazwisko]	
w [miejsce]	dnia [data wydania]
[podpis]	

Format deklaracji właściwości użytkowych zgodny z rozporządzeniem (UE) nr 574/2014

na rynek zestawy (np. ociepleń), którzy mogą w przypadku dokumentu odniesienia (zazwyczaj ETA) opracować deklarację uwzględniającą kilka wariantów zestawu składników [8].

Deklarowane właściwości powinny być wyrażone przez odpowiednie poziomy i klasy, co wyklucza możliwość wykorzystywania przez producenta jedynie odniesień do innych dokumentów, w których te właściwości zostały określone (np. Europejska Ocena Techniczna). Jedynie w przypadku specyficznych elementów konstrukcyjnych można przedstawić właściwości użytkowe w formie odniesienia do dokumentacji produkcyjnej albo obliczeń konstrukcji i dołączyć do deklaracji stosowne dokumenty.

Zmiany wprowadzone na drodze aktu delegowanego stanowią znaczne ułatwienie dla producentów wyrobów objętych CPR. Warto jednak zaznaczyć, iż dotyczą one głównie aspektów formalnych sporządzania deklaracji właściwości użytkowych, a tylko w niewielkim stopniu odnoszą się do kwestii technicznych związanych ze specyfiką wyrobów.

Literatura

- [1] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 305/2011 z 9 marca 2011 r. ustanawiające zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylające dyrektywę 89/106/EWG. Dziennik Urzędowy UE, 2011 r.
- [2] Bobrowicz J., Czarniecki L., Tworek J.: Wprowadzenie do obrotu wyrobów budowlanych zgodnie z Rozporządzeniem CPR 305/2011. „Materiały Budowlane” 11/2012.
- [3] http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/construction/faq/index_en.htm.
- [4] Ustawa z 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o wyrobach budowlanych oraz ustawy o systemie oceny zgodności. Dz. U. 2013 poz. 898.
- [5] Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych. Dz. U. 2004 nr 92 poz. 881 (z późniejszymi zmianami).
- [6] Rozporządzenie delegowane Komisji UE nr 157/2014 z 30 października 2013 r. w sprawie warunków udostępniania deklaracji właściwości użytkowych wyrobów budowlanych na stronie internetowej. Dz. U. L 52 z 21.2.2014.
- [7] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 574/2014 z 21 lutego 2014 r. zmieniające załącznik III do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 w odniesieniu do wzoru, który należy stosować przy sporządzaniu deklaracji właściwości użytkowych wyrobów budowlanych. Dz. U. L 159 z 28.5.2014.
- [8] Tworek J.: Systemy ociepleń: możliwości wprowadzania na rynek. „Materiały Budowlane” nr 4/2014.